poeem „Püha hiis“ (1933), „Süit eesti rahvaviisidest“ 8 osas (1936) ja klaverile capriccio „Rahulik mees ja elav naine“ (Tall., 1932), süit „Porkuni mälestused“ (Tall., 1937), prelüüdid (1936) jt. A. on avaldanud „Muusikalised kirjad“ (*ibid.*, 1920); koos V. Tamman'iga: kahehäälsete laulude kogu „Eesti laul“ (Tartu, 1924; 2. tr. 1935), „Jõulu-laulud“ (*ibid.*, 1926), „Koolikoor“ (*ibid.*, 1928), „Lastelaul“ I, II, (*ibid.*, 1925 ja 1926), „Laste-laul klaveri saatel“ (*ibid.*, 1925), „Noodiõpetus laulutundidel“ (*ibid.*, 1934), algkooli laulmiku „Väike Leelo“ I, II (*ibid.*, 1933), peale selle koos R. Päts'i, T. Vettik'u ja V. Tamman'iga „Leelo“ III—VI (*ibid.*, 1932—33) ja koos V. Tamman'iga „Kooli leelo“ III—VI (*ibid.*, 1936). A. on toimetanud „Muusikalehte“ (1924, 1927—28 ja a-st 1932) ja on olnud „Eesti entsüklopeedia“ muusikaosakonna toimetaja.

Isikl. saadud andmed. *T.*

* **ABERG, Aleksander Richard,** maadleja, surn. 15. II 1920 ukj. Kaukaasias Armaviris.

K. Reinberg, Kolm Eesti kangelast (Pvl. 1935, nr. 195).

ADAMS, Valmar (Vilmar; Vladimir Karl Aleksander), kirjanik, sünd. 18. I 1899 vkj. Peterburis töösturi pojana, õppis Riia klassikalises linnagümnaasiumis, Tartu Aleksandri gümnaasiumis jm., lõpetas 1919 gümnaasiumi Tartus ja 1929 Tartu ülikooli filosoofiateaduskonna mag. phil. astmega eesti ja üldise kirjanduse alal. Pärast seda A. täiendas enda teadmisi Praha tšehhi, Berliini ja Viini ülikoolis ning viibis 1937—38 teaduslikul otstarbel Saksamaal ja Tšehhoslovakkias. Ta on olnud gümnaasiumiõpetajaks Petseris 1920—21 ja Tõrvas 1921, toiminud a-st 1932 õppeülesandetäitjana Tartu ülikooli filosoofiateaduskonnas ja alates 1936 kõnekunsti alal ka õigusteaduskonnas. Üliõpilaspõlves võttis A. osa üliõpilaste organiseerimistööst, siis Akadeemilise Kirjandusühingu, PEN-klubi ja Tartu Rahvaülikooli Seltsi tegevusest, viimases a-st 1936 abiesimehena; ta toimetas „Üliõpilaslehte“ 1926—28. Luuletajategevust alustas A. vene keeles, avaldas hiljemini eestikeelsed kogud „Suudlus lumme“ (Tartu, 1924), „Valguse valust“ (*ibid.*, 1926), „Maise matka poolel teel“ (*ibid.*, 1932) ja „Põlev põõsas“ (*ibid.*, 1937). — A-i luule on olemuselt äärmiselt subjektiivne ja tundeerk. Sellele vastavalt vorm on sundimata, paiguti katkendlik, mõttepildid impressionistlikud, ühtlasi aga teravalt formuleeritud. Eriti tuleb mainida A-i uuendusi riimi alal, kus ta on viljelnud nn. irdriime, et nende abil värskendada eesti luule vormilist ilmet. Peale luuletiskogude on ta avaldanud rea artikleid „Loomingus“, „Üliõpilaslehes“ jm. ning uurimuse „Gogols Erstlingswerk Hans Küchelgarten“ („Zeitschrift für slavische Philologie“ 1931, nr. 3/4).

Isikl. saadud andmed. *T.*

* **ADAMSON, Amandus Heinrich,** kujur, surn. 26. VI 1929 ukj. Paldiskis. — A. oli oma elu lõppaastail peaaegu endiselt loomissuuteline ja väsimatult viljakas; ta käis 1925, 1926 ja 1928 töötamas Itaalias (Viareggios, Pistoias), kus modelleeris ja isiklikul juhatusel valada laskis kõik oma suured pronksteosed — monumentide figuurid ja grupid, kuna väiksemad teosed — peenelt nikerdatud pirnipuuskulptuurid ja mõned marmorteosed — lõi oma alatises töökojas Paldiskis. A-i viimaseaegseist nikerskulptuuridest on erandlikult väljapaistev meisterlik ja ekspressiivne grupp „Sõjaohvrid“ (lõpetatud 1928), mille ta koos kolme niisama peene nikerteosega „Rahu“ („Pax“, lõpet. 1928), „Lorelei“ (1927) ja „Algus ja lõpp“ („Alfa et omega“, 1923) välja pani Pariisi 1928. a. Société des Artistes français' korraldatud kevadsalongis, saades sealt tunnustusena „Mention honorable'i“. Ühe mainitud töist — „Rahu“ — omandas E. Vabariigi valitsus annetamiseks Rahvasteliidu uuele hoonele Genfis. Väheseist, osalt lõpetamata jäänud marmorskulptuuridest on väljatõstetav „Põlvitaja naine“ (1928) Eesti Kunstimuuseumis Tallinnas. A-i loomingu peaosaks, kuigi vahest mitte kunstilises mõttes, on sel ajal siiski mälestusmonumendid. Neist on tähtsaimad (sulgudes ülesseadmise a.) monumendid E. Vabadussõjas langenuile Viljandis (1926), Suure-Jaanis (1926) ja Kuressaares (1927) ja Fr. R. Kreutzwald'ile Võrus (1928), Lydia Koidula'le Pärnus (1929) ja Villem Reiman'ile Tartus (1931; A-lt ainult figuur). Lisaks mainitagu veel E. Vabadussõjas langenute mälestuseks 1933 Tartus püstitatud Kalevipoja hiigelfiguuri (kõrgus 4,5 m), modelleeritud ja valatud 1926—27 Itaalias koos suuremõõtmelise sõduritegrupiga, mis A-i teostamata jäänud projekti järgi pidi tulema Kalevipoega kandva, senisega

Eesti biograafilise leksikoni tÃƒÂ¤ienduskÃƒÂ¶ide, 1940, lk. 3